

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תולדות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח הת' אי"א רב פעלים ובעל מרץ
מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו והולכי בדרכיהם,
דרך הקודש יקרא לה

שליח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לארצנו הקדושה ת"ו

הרב ר' מנחם מענדל

בהרה"ח ר' מנחם מענדל ומרת מארייאשא באדאנע ע"ה

פ ו ט ע ר פ א ס

נפטר ד' תמוז ה'תשנ"ה

🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️

וזוגתו מרת לאה ע"ה

בת ר' בנימין ומרת שרה הי"ד

נפטרה ה' כסלו ה'תשס"ג

ת נ צ ב " ה

🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️ 🕯️

נדפס ע"י צאנזאיהם שיחי

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

תולדות

א. דברי חז"ל ורש"י, מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו..."

על הפסוק, ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, מביא רש"י את דברי חז"ל: "היו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה... מה עשה הקדוש ברוך הוא צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק."

יש להבין: מכך שחז"ל מביעים את העניין בדרך של שאלה ותשובה – "מה עשה הקדוש ברוך הוא צר...?", ואינם מסתפקים בקיצור, "היו ליצני הדור אומרים... צר הקדוש ברוך הוא קלסתר פניו...?", ללא השאלה, "מה עשה הקדוש ברוך הוא" – מובן, שבפעולה, "צר קלסתר פניו..." יש חידוש מיוחד, ולכן מובעים הדברים באופן של שאלה – "מה עשה הקדוש ברוך הוא" (בתמיהה): מהו הדבר המיוחד אשר עשה הקדוש ברוך הוא כדי לסתור את טענת ליצני הדור?

ואם כך, תמוה: מהו החידוש המיוחד ב, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם? הרי טבעו הוא שכן דומה לאביו, ויש צורך בסיבות מיוחדות כדי שהוא לא יהיה דומה לו.

ב. ה, קושי בקריעת ים סוף

ניתן להבין זאת לפי הסבר לביטוי המופיע בדברי חז"ל: בקשר למספר ענינים: "קשה.. כקריעת ים סוף", שגם לגבי הקדוש ברוך הוא, כביכול, קשה הדבר.

ידוע⁵ ההסבר לכך, שה, קושי בקריעת ים

1) ע"פ תנחומא פרשתנו א. וראה ב"מ פו, א.
2) ראה עדיות פ"ב מ"ט ובפירוש הרמב"ם שם.
3) אבל באגדת בראשית פל"ז: ציוה הקב"ה למלאך כו' אל תצור אותו דומה לאמו אלא לאביו – ולהעיר אשר ג"ז צריך ביאור למה לולא הציווי ה' דומה לאמו ולא לאביו. ואולי ע"פ מחז"ל אשה מוריעה תחלה יולדת זכר (ברכות ס, א. ור"ט).
4) פסחים ק"ח, א. סוטה ב, א. ור"ט. – ובוהר (ח"א רז, ב. ח"ב קע, א): קשין.. קמי קב"ה.
5) ראה שער האמונה פל"ב (בא"א קצת). ובר"ה החודש

סוף אינו בבקיעת הים והצבתו לאחר מכן כמו גד,⁶

ובמיוחד לפי המוסבר בתניא⁷, שקריעת ים סוף הוא פלא קטן יותר מאשר בריאת שמים וארץ, ולכן לא ייתכן לומר דוקא על כך "קשה",

אלא הקושי הוא בכך, שבקריעת ים סוף היו שני הפכים⁸ ביחד, "רפוא לישראל ונגוף למצרים"⁹, כי אילו לא היה נבקע, לא היו המצרים נכנסים לתוכו – כאשר מדת הדין טענה: מה נשתנו אלו מאלו? אלו עובדי ע"ז ואלו עובדי ע"ז¹⁰, ומסיבה זו הדבר, "קשה"¹¹, כי בדרך כלל יש להתחשב במדת הדין, ובקריעת ים סוף לא התחשבו בכך¹².

ג. התורה צריכה להדגיש את הקשר בין אברהם ליצחק דוקא בפרשתנו

בדומה לכך ניתן להבין בעניננו:

ידוע¹³ ההבדל בין אברהם לבין יצחק,

תרנ"ד (ע' קלג) שהקושי הוא מצד שבקרי"ס ה' חיבור למעלה מהשתלשלות והשתלשלות. וראה מאמרי אדה"ז: תקס"ג ע' שטו. תקס"ה ע' רלה.

6) בשלח טו, ה.

7) ח"ב פ"ב.

8) וכ"ה בשאר הענינים שנאמר עליהם הלשון "קשה.. כקרי"ס". וכמו קשה לזווג (סוטה שם), שהוא חיבור ב' הפכים, דבר ונוקבא. וכן קשין מוונותיו (פסחים שם), שהמשכת מוונות הוא מבחי' מול שלמעלה מהשתל, כמבואר בבבא"ה י"ז (ב) ובכ"מ.

9) ראה ישע"י יט, כב. וח"ב לו, א.

10) ראה ח"ב קע, ריש ע"ב. מכילתא בשלח יד, כח. ילקוט ראובני שם, כו.

11) וכמש"כ בוח"ב שם: קשה קמי' למעבר על ארז דינא.

12) שמשעם זה מכת בכורות שהיתה נגוף ורפוא כאחד, הוצרכה להיות ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, ראה לקו"ש ח"ג פ' בא (ובהנמטן שם), אבל לא נאמר בזה קשה (לגבי הקב"ה). ו"ל – כיון שדם הפסח (שחיטת הע"ז דמצרים) הבדילים מאלו עו"ז כו'.

13) תו"א ותו"ח ריש פרשתנו. ובכ"מ.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ילקוט נגינים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

שיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ששלימותה ע"י המלך המשיח שהוא „מבית דוד ומזרע שלמה” – שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות מציאותו דמלך המשיח.

ועי"ז ולאח"ז באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו כו' . . .

(משיחות ליל ה' פ' תולדות, אדר"ח כסלו, ושי"פ תולדות, ב' כסלו תשנ"ב)

(11) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת סכב. פיה"מ סנהדרין ר"פ חלק יסוד הי"ב. אגרת

תימן.

ענין זה היה צריך להיכתב בפרשה הקודמת²³, שבה מדובר על לידת יצחק²⁴.

אלא ההסבר לכך הוא: מלשון הפסוק, ואלה תולדות יצחק... – בוא"ז החיבור – מובן, שפרשה זו היא המשך למסופר לפני כן על ישמעאל. וכיון שגם ישמעאל הוא בן אברהם, ואדרבה²⁵: בגלוי קשור ישמעאל, לכאורה, אל אברהם יותר מאשר יצחק אל אברהם, כי ישמעאל הוא בקו החסד, כאברהם²⁶ – אם כי זה חסד דקליפה²⁷, הנובע מאברהם בדרך של „יצא”²⁸ ממנו^{28*} – ואילו יצחק הוא בקו הגבורה, להיפך מקו החסד.

לכן צריכה התורה לומר גם לגבי יצחק שהוא בן אברהם, ואף להוסיף „אברהם הוליד את יצחק”, שאדרבה – הקשר שבין יצחק לאברהם הוא מיוחד: לא זו בלבד שיצחק הוא בן אברהם, אלא אברהם הוליד את יצחק²⁹: זה

שאברהם היה „אברהם אוהבי”¹⁴, מרכבה למדת החסד, ולפיכך היתה עבודתו העיקרית בגמילות חסדים והכנסת אורחים, ויצחק היה „פחד יצחק”¹⁵, מרכבה למדת הגבורה, ולכן חפר את הבארות – עבודה של הסרת העפר והאבנים המכסים על המעיין, וגילוי המים החיים הנובעים מלמטה למעלה.

ולכ"פ¹⁶; יש הבדל גם לגבי „יצא ממנו” – „ניקת החיצונים” וה„טומאה” – בין האופן שבו מתבטא הדבר אצל אברהם – קו החסד – לבין האופן שבו הוא מתבטא אצל יצחק – קו הגבורה: אברהם יצא ממנו ישמעאל¹⁷ – חסד דקליפה, ויצחק יצא ממנו עשו¹⁷ – על חרבך תחיה¹⁸, גבורה דקליפה.

וזהו אחד ההסברים לכך שהתורה צריכה להדגיש דוקא כאן „אברהם הוליד את יצחק”, שהרי, לכאורה, אין מובן:

(א) ההכרח לומר „אברהם הוליד את יצחק” נובע מן הנאמר לפני כן בפסוק „יצחק בן אברהם”, וכפי שמפרש רש"י¹⁹, „על ידי שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזהר לומר...”. ועל כך יש לשאול: המילים „בן אברהם” עצמן הן מיותרות, לכאורה, כי הדבר כבר ידוע מן הפרשות הקודמות, ובמילא לא היה צורך להבהיר ולומר „אברהם הוליד את יצחק”, אלא לספר מיד את תולדות יצחק – „ויהי יצחק בן ארבעים שנה...”²⁰?

(ב) מדוע רומזת התורה את הסתירה לשענת ליצני הדור כאן בפרשת תולדות, שבה מדובר בעיקר על תולדות יצחק – יעקב ועשיו²¹, וכן על תולדות – מאורעות²² יצחק, והמילים „יצחק בן אברהם” מוזכרות פה רק בדרך אגב?

14 ישע"י מא, ת. סוטה לא, א (עיי"ש). רמב"ם הל' תשובה פ"י, ה"ב.
15 ויצא לא, מב.
16 ראה לקו"ת ואתחנן ה, א.
17 פסחים נו, א. ויק"ר פל"ז, ה. ועוד. וראה ס' הליקוטים (הצ"צ) ערך ישמעאל.
18 תולדות כו, מ.
19 כאן.
20 וכמו שהקשו מפרשי רש"י כאן.
21 רש"י ריש פרשתנו.
22 ספורנו כאן. וראה גם רד"ק כאן. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 113 ואילך.

23 כמו שהקשה בביאורי מהרא"י, גוא"א, אלשיך ועוד כאן.
24 ובפרט, אשר גם בפועל, צר קלסתר פניו בעת יצירתו או ביום הגמלו (ראה מפרשי רש"י כאן. הדא"ג מהרש"א לבי"מ שם). וברש"י וירא (כא, ב), „שה"י זיו איקונין שלו דומה לו” (אבל בדפוסים לפנינו הוא בחצאי עיגול).
25 נוסף על שולד ראשון לאברהם, יותר מ"ג שנה – הוא היה „בגן יחידך” אשר אהבת – לאברהם (ראה פרש"י כב, ב), שניהם נמולו לדעתם ובאותו היום.
26 ובפרט לפי המבואר בתו"ח פרשתנו (ד, ב ואילך) ועוד, שחסד דישמעאל אינו כחסד שאר האומות ו"יש לו צד אחיה ממש בפנימיות המוחין” דאברהם. וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 208.
27 ולכאורה לאחרי שעשה תשובה – ה"ה חסד דקדושה. וצ"ע. – ויתרה מזו נפילתו היא מחסד הנק' גדולה, חסד ותוהו (ס' הליקוטים הנ"ל ושי"פ). וראה לקו"ש שם ע' 209 ואילך – אבל אינו שייך לנבואה, שהרי יש צדקה בבי"ב (ראה הערה הבאה).
28 צ"ע שהרי בי"ב נצטוו על הצדקה (ר"ן לסנה' נו, ב. הרמ"ה שם. וראה רוקח ס' שסו. וראה תו"ש לוירא יח ס"ק ר'). – וגם לפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים פ"י, הל"י) שלא נצטווה הרי „אם רצה לעשות מצוה כו' כדי לקבל שכר אין מונעים אותו לעשותה כהנכתה כו' עולה כו' צדקה כו'”. וראה תניא ספ"א. שערי אורה פורים (צב, א). לקו"ב (על קונטרס ההתפעלות) להר"ה מפארישט (מו, ב ואילך). וצ"ע.
28* לקו"ת ואתחנן שם. שה"ש ט, ד.
29 ספורנו כאן. וראה גם כלי יקר עה"פ (ובאוה"ת – כרך א – כאן).

היה המשכו העיקרי של אברהם, כנאמר בתורה³⁰ „כי ביצחק יקרא לך ורע“.

ומסיבה זו מבהירה זאת התורה רק בפרשת תולדות: כאשר לומדים שתולדות יצחק הוא עשו, גבורה דקליפה, כדלעיל, ועבודתו העיקרית – מאורעותיו – של יצחק היא חפירת הבארות, שהיא להיפך מעבודת אברהם, אז מתגברת³¹ טענתם של ליצני הדור, שיצחק אינו קשור כלל לאברהם. ויש צורך לשלול טענה זו.

ד. החידוש שב„צר קלסתר פניו... דומה לאברהם“

וזהו ה„קושי“ של הקדוש-ברוך-הוא, כביכול, ב„צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם“:

בן דומה לאביו משום שהוא נובע מגופו ומנשמתו של האב והוא דומה לו בגופו ובתכונות נפשו³².

אך אברהם ויצחק היו הפוכים זה מזה בתכונות נפשם, שהרי אברהם היה בדרך של מדת החסד ואילו יצחק במדת הגבורה, ועקב זאת הם היו שונים זה מזה גם בכחותיהם השכליים, (כידוע³³ בענין בית שמאי ובית הלל, שהם היו שונים בדרך מחשבתם משום ההבדל בשורש נשמותיהם. בית שמאי נטו יותר להחמיר ואילו בית הלל נטו להקל), ובאופן טבעי הם היו צריכים להיות שונים זה

(30) וירא כא, יב.

(31) וע"ד החסידות יש להוסיף בה: עיקר יגיקת הקליפות הוא מקו הגבורה (צמצום והעלם) דוקא* – שטעם זה קליפת עשו היא גרועה מקליפת ישמעאל (אוה"ת וירא צג, ב. וראה ספרי האזינו לב, ט. וראה הנסמן בלקי"ש עם ע' 211 הערה 58) – ולכן שוללת התורה טענת ליצני הדור, „מאבימלך נתעברה שרה“ בפרשת „תולדות יצחק – יעקב ועשו“ (ומאורעותיו דחפירת בארות כו'), כי תוקף טענתם בא מצד מדת הגבורה והצמצום. (32) ראה בפירושו הרמב"ם עדיות שם: לפי שכשהוא קרוב לו במוגו כו'. (33) אגה"ק סי' יג. לקו"ת ש"ש מו, ג. וראה חז"ג רמה, א.

(* ראה סה"מ עת"ר (ע' צה) שמקו הימין משתלשל רק קליפת נוגח.

אך כיון שליצני הדור טענו „מאבימלך³⁷ נתעברה שרה“, לכן עשה הקדוש-ברוך-הוא חידוש, ההיפך מן הטבע, והוא עצמו „צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם“.

ה. „אברהם הוליד את יצחק“ – התכללות חסד וגבורה

מוכן גם בפשטות, שהענין שהקדוש-ברוך-הוא „צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם“ לא היה רק במראה הגשמי שלהם, אלא אדרבה: הם היו דומים במראה החיצוני, משום ש„קלסתר הפנים“ שלהם ברוחניות היה דומה

וזאת לפי המבואר במספר מקומות:

למרות שחסד וגבורה מנוגדים זה לזה, בכל זאת גבורות יצחק הן המשך ותוצאה של חסדים של אברהם, כנאמר בפסוקנו כאן: אברהם הוליד את יצחק.

ולא רק משום שהגורם לגבורה הוא חסד: מדת החסד „מעוניינת“ שההשפעה

(34) ובוה יומתק לשון הגמרא (ב"מ שם): נהפך קלסתר פנים כו', כי מקודם לזה ה' קלסתר פני יצחק בהיפך מקלסתר פניו של אברהם (וראה הנסמן בהערה 24). – ולאגדת בראשית הנ"ל (הערה 3) ה' צ"ל דומה לשרה שעלי אמרו"ל (ב"מ שם) האשה צרה עיני', גבורות. (35) ולהעיר ממש"נ (קהלת ח, א) חכמת אדם תאיר פניו, וצ"ק ממחז"ל (סנה' לח, א) שמחלק מראה מדעת. (36) ובפרט בהאבות שהן הן המרכבה (ב"ד פמ"ז, ו. פפ"ב, ו), הרי בודאי שגופם (כולל מראה פניהם) ה' לפי אופן נשמתם.

(37) וצ"ק דגם אבימלך הוא (מלך פלישתים) – חסד (דקליפה. תו"א בשלח סא, סע"ג. לקו"ת ואתחנן ה, א. ובארוכה תנ"ח פרשתנו ד"ה ואלה תולדות פ"ו ואילך).

אור של משיח מורה על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפני"ז למלכות) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אור ש באין ערוך מאורו של משיח), מתחילה ההתגלות לעיני כל ע"י פעולותיו (אור של משיח).

ועפ"ז מובן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו („מצאתי דוד עבדי“), כי, כל פרטי הענינים שלאח"ז (התגלות לעין כל ע"י פעולותיו לגאול את ישראל, וכל הענינים דימות המשיח), באים כתוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכלולים בה.

... ובנוגע לפועל – „המעשה הוא העיקר“ . . . צריך כאו"א

מישראל להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהדגשת הענין ד„כל ימי חיך להביא לימות המשיח“, עי"ז שכל מציאותו, תיכף כשניעור משנתו, חדורה בהחיות דמשיח (שזוהי עצם מציאותו של כאו"א מישראל, משיח שבו) שמביאה לימות המשיח.

... ויה"ר והוא העיקר – שבתחלת חודש כסלו, חודש

הגאולה, תבוא בפועל ובגילוי הגאולה האמיתית והשלמה, התחלת הגאולה ושלמותה, ע"י משיח צדקנו – „יעמוד מלך מבית דוד כו"ו, עד ש„יתקן את העולם לעבוד את ה' ביחד, שנאמר' אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד“⁵.

וכמרוז גם בסיום וחותם ההפטרה דשבוע שעבר . . .

ההפטרה דשבוע שעבר מסתיימת בהכרזה „יחי אדוני המלך דוד לעולם“⁶ – נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה,

(6) „מאותן הבאים מבני דוד ועדיין ה' להם ממשלה גם בגלות . . . כגון רבינו

הקדוש“ (חזא"ג מהרש"א לסנהדרין צח, ב).

(7) תהלים פט, כא.

(8) אבות פ"א מ"ז.

(9) צפני"ג, ט.

(10) מ"א, א, לא.

הוספה

בשורת הגאולה

מ.ט.

הנקודה העיקרית שבחיי כאו"א מישראל וכללות ישראל במשך כל הדורות: „כל ימי חיידך להביא לימות המשיח“, ובהדגשה יתירה בדורנו זה ובתקופתנו זו, כמדובר כמ"פ בתקופה האחרונה (שכבר נשלמו כל הענינים וצריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש).

... „כל ימי חיידך“ – פירושו בכל רגע ורגע שהאדם חי, הן כיום והן בלילה, הן ער והן ישן, שגם אז הוא חי ע"י נשימת האויר („כל הנשמה תהלל י-ה“, „על כל נשימה ונשימה שאדם נושם כו"י“) שמוכרח להיות בכל רגע ורגע (משא"כ אכילה ושתיה). „כל ימי חיידך להביא לימות המשיח“ – פירושו שהחיות שלו (בכל רגע ורגע) הוא בהבאת ימות המשיח, כלומר, לא רק בשעה שחושב ומדבר ועושה פעולות להבאת המשיח, אלא עצם חיותו („חיידך“) הוא להביא לימות המשיח.

... ובפרטיות יותר:

הענין ד„כל ימי חיידך להביא לימות המשיח“ מתבטא בכך שתיכף כשניעור עצם הנשמה (שמתגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש בנשימת האויר ענינו של משיח – אויר של משיח, ובלשון חז"ל „רוחו של מלך המשיח“.

ויש לומר, ש„אויר (רוח) של משיח“ הוא למעלה גם מ„אורו של משיח“, כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח ע"י פעולותיו (כמו „ילחם מלחמות ה'“ עד ש„נצח“, וכיו"ב), משא"כ

- 1) ברכות יב, סעי'ב – במשנה.
- 2) תהלים בסופו. ב"ר פ"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו.
- 3) ב"ר פ"ב, ד. פ"ח, א.
- 4) זח"ג לד, ב. נת' בלקוטי לורי'צ לזח"ג ע' ריט ואילך.
- 5) רמב"ם ה' מלכים ספ"א.

לקוטי

תולדות

שיחות

הדבר, אך „עדות יש כאן“ – בדומה לעדות, שבה מעידים על דבר שראו, והכרחי להאמין לכך.

ו. התכללות חסד וגבורה בעבודה הרוחנית של כל יהודי

ההוראה הנלמדת בכך לעבודתנו הרוחנית היא:

כידוע⁴⁷, הסיבה לכך שאברהם יצחק ויעקב נקראים אבות, היא משום שהם השורש והמקור של כל אחת מנשמות ישראל, ודרגתו של כל אחד מן האבות עוברת בירושה לכל אחד ואחד מבניהם אחריהם בכל דור ודור. ולכן אצל כל יהודי צריכים להיות סוגי העבודה הרוחנית של כל שלושת האבות.

מכך מובן, שגם „צר קלסתר פניו...“, התכללות של חסד וגבורה, יכולה ותייבט להיות אצל כל יהודי. לדוגמא, כנאמר בתניא⁴⁸, בכיה תקיעא בליבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא.

וזה נעלה ממגבלות הטבע ומסדר ההשתלשלות. כאמור לעיל, שלפי סדר ההשתלשלות חסד וגבורה הם שני קוים מנוגדים, ואינם יכולים להתאחד. כנאמר בספרי⁴⁹, שאהבה ויראה יכולות להיות יחדיו אצל הקדוש-ברוך-הוא בלבד – רק בעבודת ה', ולא בעניני העולם.

אבל בענין של „בכיה תקיעא...“ יש שתי

תקבל, והרי רוב טובה אין יכולים לקבל³⁸, ולכן הכרחי לעשות זאת דוקא באמצעות הגבורה – צמצום השפעה³⁹ – אלא אף יותר מכך: גבורות דיצחק הן חסד בגלוי, דוקא באמצעות הגבורות יש ריבוי ותוספת בהשפעה⁴⁰, כפי שידוע הסבר המושג „גבורות גשמים“⁴¹, ולכן נאמר⁴² על יצחק „וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק“.

ואיחוד זה – „התכללות“ – שבין חסד דאברהם וגבורה דיצחק נובע מעל לסדר ההשתלשלות – ולכן אפשרי איחוד בין ענינים מנוגדים.

בכך יובן גם הרמז בלשון חז"ל⁴³, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק. אין נאמר „וידעו“ וכדומה, אלא „והעידו“, ורש"י חוזר על ביטוי זה שנית: „עדות יש שאברהם הוליד את יצחק“ – מהי ההדגש כאן שזוהי עדות?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

עדות היא דוקא לגבי דבר נסתר. על דבר גלוי, ואפילו על דבר שעשוי להתגלות, אין צורך בעדות כלל⁴⁴. כלומר, באמצעות עדות מתגלה ענין אשר כשלעצמו הוא מעל לדרגת התגלות – לא עבידא לגלוי. וברוחניות זוהי ההמשכה מדרגה שלמעלה מהשתלשלות⁴⁵.

וזהו בענינו הרמז ב„עדות“, אברהם הוליד את יצחק – ההתכללות של חסד וגבורה – נובעת מ„המשכת“ הדרגה שלמעלה מהשתלשלות⁴⁶: לפי הטבע וההגיון לא ייתכן

38) ע"ד תענית כג, א.

39) לקו"ת ואתחנן יג, ג. ובכ"מ.

40) ביאור"ז יב, ב. סידור שער התקיעות בסופו (ושם: ולכן עיקר ומקור כל הברכות לעולם המשיך יצחק דוקא). וראה במקומות שנסמנו בהערה הבאה.

41) משנה ריש תענית. לקו"ת שם. תו"א קו, ב. סה"מ

תק"ב ע' לב ואילך. ובכ"מ.

42) יהושע כד, ג.

43) לשון רש"י כאן. וכן בתנחומא כאן „שיעידו“.

44) ראה ר"ה כב, ב.

45) ראה לקו"ת ד"ה אלה פקודי ס"ד. ד"ה ויקם עדות

ה'ש"ת. לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 205.

46) ויש לקשר זה עם המבואר באוה"ת (ריש פרשתנו)

שהתכללות דחסד וגבורה, אברהם ויצחק, הוא מצד בח' בתקו"ז תט"ז בתחלתו. קה"י ערך דעות

הדעת, ומביא שם שדעת אותיות עדות* (עיי"ש) – והרי דעת הוא בקו האמצעי שעולה עד פנימיות הכתר, עתיק (שלמעלה מהשתלשלות), והא למעלה מהתחלקות חו"ג (דלית שמאלא בהאי עתיקא, כלא ימינא – חו"ג קכט, א. וראה שם רפט, א).

47) שלכן אין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות טז, ב), כי בח' השבטים יש לך אדם שאין בו כלל בח' ומדריגות אלו, משא"כ בח' האבות צריך להיות בכל אדם (תו"א) וראו נה, א. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 49 בהערה).

48) ספ"ד.

49) ואתחנן ו, ה.

(* כן הלשון (דעת בלא וא"ו) באוה"ת ובכ"מ: ובלקו"ת פקודי ד, ב) ובכ"מ: דעות (בוא"ו) אותיות עדות. ולהעיר בתקו"ז תט"ז בתחלתו. קה"י ערך דעות

דרגות⁵⁰: א) המרירות תהיה ביום חמישי בלילה והשמחה – בשבת. ב) אפשרות קשה יותר – המרירות והשמחה תהיינה ביחד, בבת אחת. וכיוון שכל יהודי הוא יורש של האבות, והרי יורש מקבל הכל, לכן יכול כל אחד, ולפחות מדי פעם, להגיע גם לאופן זה.

ז. יש לבחור בקו החסד

הוראה נוספת הנלמדת מכל האמור לעיל היא:

כדי שהכל יעידו שאברהם הוליד את יצחק, יכול היה הקדוש־ברוך־הוא ליצור מלכתחילה את קלסתר פניו של אברהם דומה ליצחק⁵¹, אך אפילו מבחינת הטבע וההגיון קשה יותר⁵² כפי שהיה למעשה – „צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם”⁵³.

וההוראה הנלמדת מכך לכל אחד היא:

כאשר ניתן לבצע פעולה כל שהיא באחד משני הקוים – קו החסד או קו הגבורה – ויש ספק באיזה מן הקוים לבחור, יש לבחור בקו החסד.

בדומה לנאמר בתניא⁵⁴, שכאשר מקרבים יהודי, הרי בנוסף לכך ש„לא הפסיד שר מצות אהבת רעים” גם „וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה”.

ח. החידוש בי”ט כסלו – הפצת המעיינות חוצה

ענין זה, שעקב טענת ליצני הדור ביטל הקדוש־ברוך־הוא, לכאורה, את הטבע ואת סדר ההשתלשלות ו„צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם”, ניתן לקשרו ל„יפוצו

מעיינותיך חוצה”⁵⁵, פעילות אשר החלה בעיקר בי”ט כסלו⁵⁶. ויש לציין שפרשת תולדות נקראת תמיד בחודש כסלו⁵⁷ או בשבת מברכים חודש⁵⁸ כסלו – חודש הגאולה, שבו חודש הענין של „יפוצו מעיינותיך חוצה”:

נאמר בזהר⁵⁹, שבתורה יש גופי תורה – גליא דתורה, ונשמתא דאורייתא – רזין דאורייתא.

לפי סדר ההשתלשלות, שני חלקים אלו של התורה שונים, לכאורה זה מזה, וכל אחד מהם הוא דרך משלו: גופא דאורייתא הוא בגלוי, ואילו נשמתא דאורייתא היא בהסתר ובהעלם. וכך מובן גם מן הכינוי „רזין” – סודות: כאשר מגלים דבר הוא כבר אינו בגדר סוד.

והנה מגיע י”ט כסלו, ו„מכריז” – „יפוצו מעיינותיך חוצה”. שמעיינות פנימיות התורה יתגלו, באופן של פרסום והפצה, גם בתוך ה„חוצה”.

בנוסף לכך שחסידות חב”ד הורידה את פנימיות התורה לידי הבנה והשגה, חכמה בינה ודעת, אשר לפני תקופת אדמו”ר הזקן, ואפילו בתקופתו, אך לפני פטרבורג, לא היו הדברים „מלובשים” כל־כך בהבנה השכלית⁶⁰, עד כדי כך שחסידות חב”ד דורשת, כפי שכותב כ”ק מורי־חמי אדמו”ר, שילמדו⁶¹ חסידות מתוך הבנה באותו אופן שבו לומדים סוגיא בתורת הנגלה – ה„חוצה” של הלומד עצמו –

הרי יחד עם זאת דורשים שיפצו את המעיינות חוצה – במשמעות הפשוטה – לזולת השרוי במצב של „חוצה” –

ויותר מכך: נאמר „חוצה” ללא הגבלות. כלומר, אפילו אל החוצה הנחות ביותר יש להפיץ את המעיינות.

ט. למען מהותו של היהודי יש לגלות את פנימיות התורה

לכאורה, תמוה הדבר ביותר: אפילו בנגלה יש הגבלות, כנאמר⁶², „ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי”, וכיצד ניתן לומר „יפוצו מעיינותיך חוצה”?

על כך ניתנת ההוראה, שכאשר נוגע הדבר לעצמיות של היהודי, שמקורה בעצמותו ית’, אין מתחשבים במגבלות הנובעות מסדר ההשתלשלות, והקדוש־ברוך־הוא הופך ו„צר קלסתר פניו של יצחק” שידמה לאברהם כך שגם פנימיות התורה אשר לפי סדר ההשתלשלות היא בהעלם – גבורה, יצחק – תבוא לידי גילוי – חסד, אברהם.

ואדמו”ר הזקן אומר⁶³ שזוהי כוונת המשל

62 תהלים ג, טו. – אבל, נוסף על זה שגם בנגלה דתורה אמרו (פסחים ג, ב) לעולם יעסוק כו’ שלא לשמה – (שהכוונה בזה, גם בדרגות הכי תחתונות ב„לא לשמה” – תניא ספלי”ט. הל’ ת”ת לאדה”ו פ”ד ה”ג עיי”ש) – כי „מתוך שלא לשמה בא לשמה”, הרי בנוגע פנימיות התורה, הבטיחו חז”ל (איכ”ר בתחלתו. ירושלמי חגיגה פ”א סה”ז) המאור שבה (שזוהי פנימיות התורה – קה”ע שם) מחזירו למוטב.
63 „התמים” ח”ב ע’ מט [עב, א].

אודות בן מלך אשר היה חולה ביותר, עד אשר לא היתה תרופה למחלתו, אלא לרסק את האבן היקרה אשר היתה משובצת בכתר המלך, ואשר בה התבטא כל היופי של „גזר העטרה המכתירה”, ולהשקות בזאת את בן המלך. והמלך אמר, שכלל שייקר בעיניו כתר המלכות, הרי הוא כאין וכאפס לעומת חיי בנו.

לפי ההלכה אסור להשתמש כלל בכתר המלך⁶⁴. וכאן מכלים לגמרי את עיקרו של הכתר למען בן המלך, אשר למרות הכל אין הוא המלך⁶⁵, כי כאשר נוגע הדבר לעצם חיי בנו, אשר הם מהותו של המלך – בטלים כל החישובים.

ועל־כך מוסיף אדמו”ר הזקן ענין נפלא: אף כאשר מצבו של בן המלך החמיר כל־כך, עד אשר ספג אם יקלוט אפילו טפה אחת ממי התרופה, למרות זאת, כדאי הדבר, ומרסקים את האבן הטובה, אשר תלך ברובה לאיבוד, שמא תיכנס טפה אחת לתוך פיו של בן המלך.

ועל־ידי העיסוק ב„יפוצו מעיינותיך חוצה”, מביאים לידי „קאתי מר” דא מלכא משיחא, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש”פ תולדות תשכ”ה)

64 סנהדרין כב, א (וברמב”ם הל’ מלכים רפ”ב: ולא בכתרו) וביותר בכתרו (ראה מפרשים למגלת אסתר ו, ט).
65 ע”ד בסנהדרין שם: אסורה לאדוני’.

לזכות

כ”ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה”ר שעי” קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא’

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

55 מענה המשיח להבעש”ט שאו יבא. נתבאר בלקו”ש (המתורגם) ח”ד ע’ 99. ובכ”מ.
56 תורת שלום ע’ 112.
57 ראה של”ה חלק תושב”כ ר”פ וישב: המועדים של כל השנה .. בכלול יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן.
58 שכולל כל ימי החודש, שהרי כולל ימי השבוע שלאחריו ור”ח בכללם.
59 ח”ג קנב, א.
60 תורת שלום ע’ 114 (וראה לקוטי דיבורים ח”א כב, א ואילך).
61 ראה קונטרס: „תורת החסידות”, „לימוד החסידות”. ובכ”מ.